

Ügyszám: NAIH-1534-2/2024
Előzmény ügyszámok: NAIH-1739/2023
NAIH-4949/2022

A Hatóság által folytatott vizsgálatok megállapításai a 2022. tavaszi parlamenti választásokkal kapcsolatos kampányhívásokkal összefüggő adatkezeléseiről

I. Előzmény

2022-ben összesen 112 panaszbeadvány érkezett a **Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz** (a továbbiakban: **Hatóság**), melyben a panaszosok azt kifogásolták, hogy a hozzájárulásuk nélkül kezelték a nyilvános telefonszám jegyzékben nem szereplő telefonszámukat kéretlen ellenzéki politikai hívások céljából.

Tekintettel az ügyek összefüggésére és a feltehetően jelentős számú érintettre, a Hatóság a telefonhívásos kampány adatkezelésével kapcsolatban hivatalbóli eljárást indított annak vizsgálatára, hogy kik, milyen forrásból, milyen célokból és milyen jogalappal kezelték a nagy számú felhívott érintett telefonszám személyes adatát politikai célokból a 2022. tavaszi ellenzéki kampány során.

II. A Hatóság megállapításai

A Hatóság 2021. február 19. napján közzétett, a politikai pártok és szervezetek adatkezelésével kapcsolatos egyes adatvédelmi követelményekről szóló ajánlásában¹ foglaltakra hivatkozással a jelen vizsgálat során tapasztalt adatvédelmi problémákat röviden az alábbiakban foglalja össze abból a célból, hogy azokat a pártok a jövőben hatékonyabban elkerüljék.

1. Az adatkezelés átláthatósága és az adatszuverenitás

A lentebb kifejtettek alapján a külföldi adatfeldolgozók több lépcsős igénybevétele nehezíti az átláthatósági és elszámoltathatósági követelményeknek történő megfelelést, és azt eredményezheti, hogy sem az érintettek, sem az illetékes hatóságok nem tudják átlátni az adatok pontos útját és felhasználását, nehéz vagy nem lehetséges ellenőrizni a jogszabályok tényleges betartását. Nagyszámú személyes adat – amelyek politikai véleményhez kötődnek, és felhasználásuk kifejezetten erre tekintettel történik – objektív indok hiányában külföldön történő tárolása adott esetben jogos kétségeket vethet fel, hogy ennek célja illetve eredménye a jogszabályok kijátszása lehet. Amennyiben a Hatóságnak is nehézséget okoz vagy nem lehetséges ezen adatkezelések lekövethetősége, akkor az érintettektől ez egyáltalán nem elvárható. A nem magyar adatfeldolgozók használata adott esetekben szükséges lehet, azonban a kényszerítő indok jelen ügyben nem volt megtalálható. A Hatóság következetes álláspontja szerint az Európai Unión belül is adatszuverenitási és a nemzetbiztonsági kérdéseket vethet fel, ha nagy számú magyar érintett politikai véleményét is magában hordozó személyes adatait szükségtelenül külföldön tárolják és dolgozzák fel, miközben az megoldható lenne Magyarországon belül is.

¹ <https://www.naih.hu/adatvedelmi-ajanlasok?download=332:a-nemzeti-adatvedelmi-es-informacioszabadsag-hatosag-ajanlasa-a-politikai-partok-es-szervezetek-adatkezelesevel-kapcsolatos-egyes-adatvedelmi-kovetelmenyekrol>

2. A megfelelő tájékoztatás

A GDPR² 13. vagy 14. cikke szerinti tájékoztatást az adatkezelés megkezdése előtt, legkésőbb az első kapcsolatfelvételkor kell megadni. Ez minimálisan a szóbeli vagy írásbeli üzenet küldőjének (megrendelőjének) azonosítását, a kapcsolati adat forrását és kezelésének jogalapját, valamint a további tájékoztatás elérhetőségét kell tartalmazza a körülményektől függően esetlegesen szükséges egyéb információk mellett. Ennek hiányában az érintettek nem tudhatják, hogy jogszerű vagy jogszerűtlen módon szerezte az őket megkereső fél a kapcsolati személyes adataikat.

Az előzetes tájékoztatás nem jelenti azt, hogy az adatkezelés fennállása (a kapcsolati adat továbbkezelése) alatt már ne lenne szükséges a tájékoztatás elérhetősége. Ezen kötelezettség a GDPR 12. cikk (1) bekezdése³ alapján az adatkezelés teljes időtartama alatt fennáll. Amennyiben az adatokat begyűjtő weboldal megszűnik, de a gyűjtött személyes adatokat tovább kezelik, akkor az adatkezelő felelőssége az érintettek számára könnyen elérhető tájékoztatás biztosítása, és legkésőbb a következő kapcsolatfelvételkor az új tájékoztatás elérhetőségének megjelölése az érintettek felé.

3. Az adattakarékosság elve

Az adatkezelés megtervezésekor és az adatkezelés során végig fontos annak pontos felmérése, hogy a kívánt cél érdekében milyen adatokra van szükség, és azokat mire használják fel. Egy azonos tartalmú politikai hírlevél több százezer érintettnek történő megküldéséhez nem szükséges az érintett nevének és (akár részleges) lakcímének ismerete, így a szükségtelen adatok gyűjtése sértheti a GDPR 5. cikk (1) bekezdés c) pontját⁴. Azon érvelés sem helytálló e tekintetben, hogy az érintetti jogok gyakorlásához szükséges lenne az érintett azonosításához többlet adat, mivel csak az email cím vagy telefonszám alapján az azon az email címről vagy telefonszámról érintetti kérelmet beküldő személy jogosultsága az adott adat feletti rendelkezésre alappal valószínűsíthető. Aki adott elérhetőségi adat használatával (telefonszám, email cím) kéri annak törlését, az érintetti jogok szükségtelen és jogszerűtlen korlátozása további adat megkövetelése. Ezen esetben ráadásul az érintetti joggyakorláson kívül más célból ezen adatok nem lennének használhatóak, például a megszólítás írására a köremlben, ha ezen célt a gyűjtéskor nem jelölték meg. A politikai véleménnyel szorosan összefüggő, konkrét aktivista munkát nem végző szimpatizánsok kapcsolati adatokon felüli adatainak bekérése pusztán hírlevél küldéséhez alapos kétséget ébreszthet a jogszerűség tekintetében. Emiatt is fontos a kezelt személyes adatok céljának és ennek megfelelő körének megfelelő meghatározása az adatkezelés megkezdését megelőzően, hogy az általános raktározási célú gyűjtögetés látszatát is elkerüljék, amely súlyosan alapjogot sértő adatkezelés a Hatóság és az Alkotmánybíróság évtizedes gyakorlata alapján.

4. Az adatkezelő törlési kötelezettsége

² A természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2016/679/EU rendelet (a továbbiakban: **GDPR**). Elérhetősége: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

³ GDPR 12. cikk (1): „Az adatkezelő megfelelő intézkedéseket hoz annak érdekében, hogy az érintett részére a személyes adatok kezelésére vonatkozó, a 13. és a 14. cikkben említett valamennyi információt és a 15–22. és 34. cikk szerinti minden egyes tájékoztatást tömör, átlátható, érthető és könnyen hozzáférhető formában, világosan és közérthetően megfogalmazva nyújtsa, különösen a gyermekeknek címzett bármely információ esetében. Az információkat írásban vagy más módon – ideértve adott esetben az elektronikus utat is – kell megadni. Az érintett kérésére szóbeli tájékoztatás is adható, feltéve, hogy más módon igazolták az érintett személyazonosságát.”

⁴ GDPR 5. cikk (1) c): „A személyes adatok: [...] az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőek és relevánsak kell, hogy legyenek, és a szükségesre kell korlátozódniuk („adattakarékosság”).”

A korlátozott időre adott hozzájárulások határidejének tiszteletben tartása az adatkezelők felelőssége, mivel ennek hiányában a korlátozott hozzájárulás parttalanná, az adatkezelés jogszerűtlenné válik. Az adatkezelőknek ezért célszerű bizonyos időközönként, illetve nagyobb kampányokat követően azt megvizsgálniuk, hogy a kezelt adatok közül van-e olyan, amelynek kezelési ideje már lejárt, és azok törlendők. Különösen problémás, ha az adattörlés elmaradása a Hatóság adatkezelés jogszerűségét vizsgáló eljárása során derül csak ki, és látszólag enélkül az adatkezelő semmilyen intézkedést nem tenne erre.

5. Az érintetti hozzájárulás konkrétsága

A GDPR 7. cikk (2) bekezdése szerint ha az érintett hozzájárulását olyan írásbeli nyilatkozat keretében adja meg, amely más ügyekre is vonatkozik, a hozzájárulás iránti kérelmet ezektől a más ügyektől egyértelműen megkülönböztethető módon kell előadni. Azon gyakorlat, hogy egy pártoktól független konkrét ügy támogatása egyben korlátlan idejű feliratkozást jelent egy adott párt vagy politikai szervezet hírlevelére, kifejezetten ellentétes a fenti rendelkezéssel.

A fenti megállapítást nem módosítja az sem, ha az adott hozzájárulást 2018. május 25. előtt szerezték be, ha a személyes adatot tovább kezelték 2018. május 25-ét követően. A GDPR (171) preambulumbekzdés harmadik mondata szerint *„Ha az adatkezelés a 95/46/EK irányelv szerinti hozzájáruláson alapul és az érintett az e rendeletben foglalt feltételekkel összhangban adta meg hozzájárulását, nem kell ismételt az érintett engedélyét kérni ahhoz, hogy az adatkezelő e rendelet alkalmazási időpontját követően is folytathassa az adatkezelést.”*. Ebből következően ha a korábban beszerzett érintetti hozzájárulás nem felelt meg a fenti követelménynek, a személyes adat kezelése csak akkor folytatható, ha új, megfelelő hozzájárulást szerez be az adott érintettektől az adatkezelő, ellenkező esetben törölnie szükséges az érvényes hozzájárulással nem rendelkező adatokat.

6. Az elszámoltathatóság elve

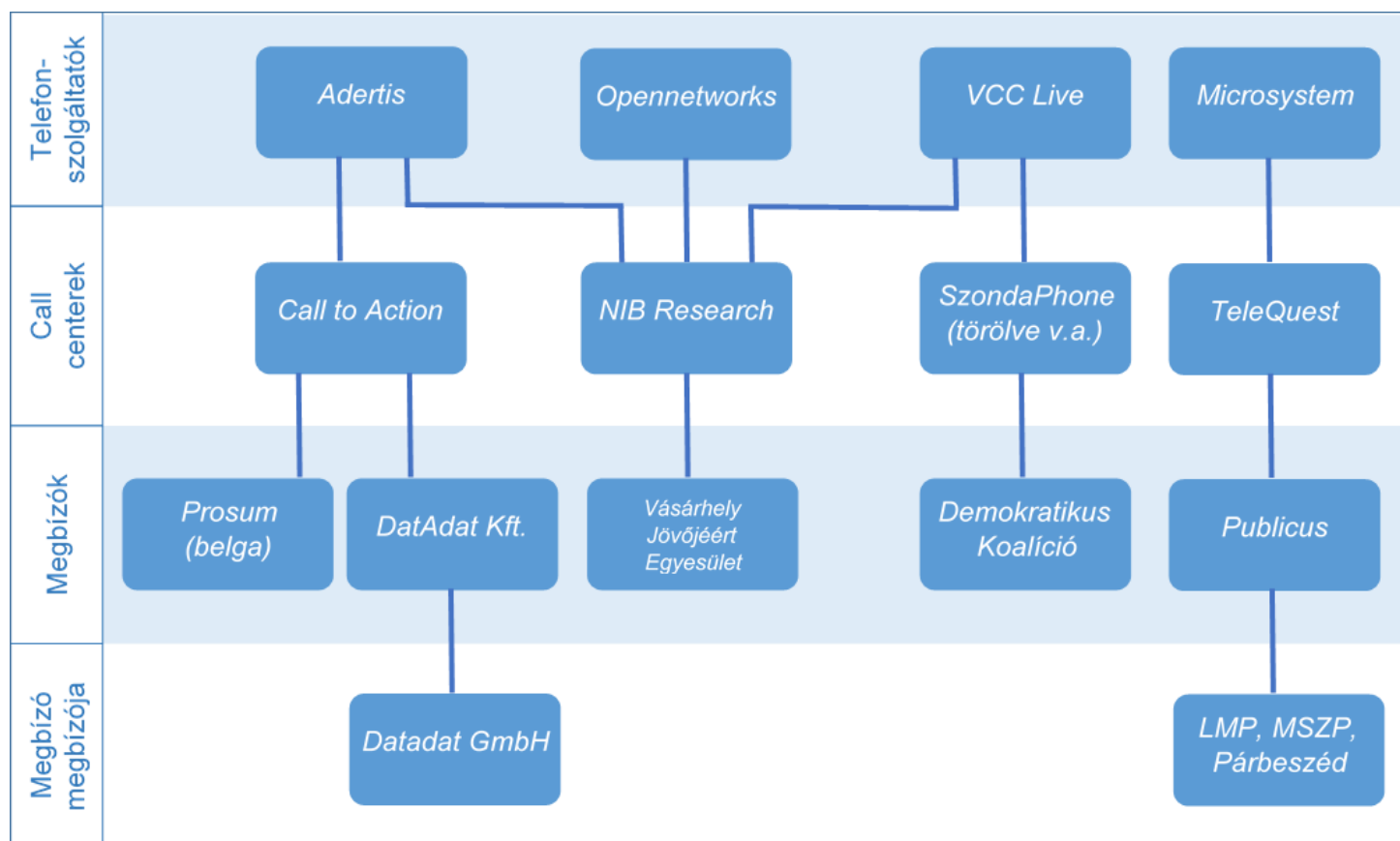
Ahogy a bírósági gyakorlat is számos egyedi ügyben kimondta, nem elég a GDPR-nek való megfelelés, azt igazolni is kell tudni a Hatóság felé. A GDPR 11. cikk (1) bekezdése kifejezetten a személyes adatok megőrzését mondja ki szükségtelennek pusztán abból a célból, hogy az adatkezelő a GDPR-nek való megfelelést igazolni tudja. Ez nem érinti az adatkezelők azon kötelezettségét, hogy nem személyes adatok – naplók, meta-adatok, szerződések, aggregált adatok – létrehozásával és megőrzésével igazolni tudják azt, hogy az adatkezelés során megfelelően jártak el, mely típusú adatokat, mettől, meddig, milyen mennyiségben, milyen célból kezeltek, mely forrásból. A GDPR 30. cikke szerinti nyilvántartás szükséges, de nem elégséges önmagában a jogszerű adatkezelés igazolására. Amennyiben az adatkezelésre vonatkozó valamennyi – személyes adatnak nem minősülő – információ törlésre kerül az adatkezelést követően, és a Hatóság emiatt nem tudja az adatkezelés jogszerűségét megfelelően ellenőrizni, akkor a Hatóság megállapíthatja a GDPR 5. cikk (2) bekezdésének sérelmét.

A Hatóság a fenti követelményeknek, illetve a Hatóság ajánlásában foglaltaknak nem megfelelő politikai célú adatkezeléseket a jövőben is kiemelten fogja vizsgálni, és a meg fogja tenni a megfelelő lépéseket az érintettek jogainak védelme érdekében.

III. Az adatkezelők és adatfeldolgozók azonosítása

A Hatóság a szerződéses láncolatok visszafejtésével, számos közvetítőn át jutott el az adatkezelésért felelős személyek azonosításáig. A panaszokban szereplő hívó telefonszámokat biztosító telefonszolgáltatókon, call centereken és köztes ügynökökön

keresztül történt a tömeges politikai hívások lebonyolítása. Az alábbi ábrán látható a feltárt szerződéses láncolat.

A Datadat GmbH nyilatkozata szerint a vizsgált 2022 tavaszi időszakban nagy számú megbízást teljesítettek számos megrendelő számára, és az összes adatot törölték a megrendelés teljesítését követően, így nem tudták beazonosítani a konkrét hívások megrendelőjét. A Hatóság megvizsgálja a lehetőségét annak, hogy az Európai Unió más tagállamában bejegyzett adatkezelőkkel szemben milyen eljárás szükséges. A Datadat GmbH időközben megváltoztatta a nevét Estratos Digital GmbH-ra, azonban a Hatóság a jelen vizsgálat tárgyát képező időszakban használt nevet használja.

A DatAdat Professional Kft. és a Datadat GmbH cégeken kívül a Datadat GmbH nyilatkozatai szerint a jelenleg vizsgálaton kívüli más politikai marketing kampányokban részt vett még a Datadat OÜ is. Bár az eljárás során tagadták az összefonódást, a Datadat GmbH munkatársainak a megbízási szerződések mellékletében megadott email címei domain-je és országkódja „@datad.at”, amely azonos a DatAdat Kft. és a Datadat OÜ által használt email címének domainjével és országkódjával. Ezen kívül a Datadat GmbH, DatAdat Kft. és Datadat OÜ tulajdonosi és ügyvezetői köre is átfedést mutat.

A Vásárhely Jövőjéért Egyesület a kampányhívások lebonyolítására a NIB Research Kft-nek adott megbízást, anélkül, hogy konkrétan meghatározta volna a megkeresendő személyeket, azok kapcsolati adatait a NIB Research Kft. szolgáltatta, egy osztrák lakcímű harmadik fél magánszemélytől beszerezve csak ezen kampány idejére. E tekintetben a Hatóság vizsgálni fogja külön eljárásban a közös adatkezelés kérdéseit. A Hatóság hangsúlyozza, hogy az adatkezelői felelősség alól nem lehet mentesülni oly módon, hogy szervezetek egymás megbízása által, többszöri szerződési konstrukcióval, lényegében egy szerződési láncolaton keresztül

próbálják kikerülni az adatkezelői felelősséget, illetőleg egy pénzügyileg kevésbé felelősségre vonható egyesület mögé bújva próbálják az adatkezelésben betöltött szerepüket palástolni. A 7/2020. sz. iránymutatás is hangsúlyozza, hogy „nem lehetséges sem adatkezelővé válni, sem pedig kibújni az adatkezelői kötelezettségek alól egyszerűen oly módon, hogy a szerződést úgy alakítják ki, hogy a ténybeli körülmények valami mást mondjanak”, mert az a GDPR 26. cikk (3) bekezdésének kiüresítését eredményezné. Ezt erősítette meg a Fővárosi Törvényszék a 105.K.701.083/2023/9. számú ítéletében is, miszerint „a GDPR 26. cikk (1) bekezdése az adatkezelésből fakadó GDPR által előírt feladatok és a feladatokhoz kapcsolódó felelősség felosztását teszi lehetővé, és nem ad arra felhatalmazást, hogy az adatkezelők egyike mentesüljön valamennyi adatkezelői felelősség alól, hiszen ez magát az adatkezelői státuszt annulálná, és a GDPR 26. cikk (3) bekezdésének a kiüresedését eredményezné”. A Hatóság a fentiekhez kapcsolódóan kiemeli, hogy a közös adatkezelői pozíció nem minden esetben eredményez azonos felelősséget, az a konkrét esetekben az eset összes körülménye alapján dönthető el, ki miért felelős.

IV. A felhasznált adatok forrása

A vizsgált 2022 tavaszi kéretlen tömeges politikai telefonhívások több, egymástól független adatbázis felhasználásával lettek lebonyolítva:

1. A SzondaPhone Kft-n és a TeleQuest Kft-n keresztül lebonyolított telefonhívások (Demokratikus Koalíció, LMP, MSZP, Párbeszéd) esetén az országgyűlési képviselő választáson együtt induló hat jelölő szervezet által az általuk szervezett 2021-es őszi előválasztás (a továbbiakban: **Előválasztás**) során közösen gyűjtött adatok érintetti hozzájárulás jogalappal, amelynek adatkezelési időszaka 2022. április 3-ig tartott. Az Előválasztás során a fenti 2. forrással kapcsolatban gyűjtött adatok a Hatóság ezekre irányuló külön eljárásában feltártak szerint 2022. április 3-át követően törlésre kerültek, így azok nem voltak vizsgálhatóak a jelen eljárásban. Azonban a Hatóság ezekre korábban külön eljárást folytatott és megállapításokat tett, így e tekintetben új eljárásra nincs szükség.
2. A NIB Research Kft-n keresztül lebonyolított telefonhívások (Vásárhely Jövőjéért Egyesület) esetén egy osztrák lakcímű magánszemély volt az adatbázis forrása, aki a Hatóság megkereséseire nem válaszolt. Tekintettel az illetékességi kérdésekre, a Hatóság megvizsgálja a határon átnyúló eljárás szükségességét ezzel kapcsolatban.
3. A Datadat cégcsoporton keresztül lebonyolított hívások esetén a Call to Action Hungary Kft. saját marketing adatbázisából történtek a hívások. Ennek az adatbázisnak a jogi megfelelőségét a Hatóság külön eljárásban fogja vizsgálni.

A fenti információk alapján a Hatóság hivatalból adatvédelmi hatósági eljárást indított a NIB Research Kft. és a Call to Action Hungary Kft. tevékenységével kapcsolatos adatbázisok forrásának és jogszerűségének vizsgálatára, valamint az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: **Infotv.**) 59. §-a alapján a jelen jelentést közzéteszi a honlapján.

Budapest, az elektronikus aláírás és időbélyeg szerint

Dr. habil. Péterfalvi Attila
elnök, c. egyetemi tanár